

Entre aigües dolces i mareas

Ana María Hernández Cárdenas, Nallely Guadalupe Tello Méndez

Comissió Regional d'Autocura, Cura Col·lectiva i Sanació IM-Defensores

10 anys de construcció i aprenentatges sobre la cura i la sanació entre defensores i les seves col·lectivitats

La Iniciativa Mesoamericana de Dones Defensores de Drets Humans (IM-Defensores) és una organització aliada imprescindible per a qui cooperem en aquesta regió en la protecció de les persones i comunitats que defensen els seus drets i territoris. El seu abordatge a partir del concepte i la metodologia de la protecció integral feminista ha estat una aportació molt inspiradora en la nostra feina i en la de molt altres col·lectius que fem dels feminismes una aposta irrenunciable. Per això celebrem i recomanem la seva publicació recent, que recull els 10 anys de les seves experiències, de la qual recollim a continuació la seva introducció.

Aquesta publicació és una parada en el viatge que vam emprendre fa poc més d'una dècada des de la Iniciativa Mesoamericana de Dones Defensores de Drets Humans (IM-Defensores) en la cerca per garantir no només la defensa dels drets humans sinó la vida digna de les dones defensores que cada dia aportem a la regió per la construcció de mons més justos.

No vam tenir un mapa nítid des del principi, però sí la nostra intenció, com brúixola que va anar guiant els nostres passos perquè ens poguéssim trobar, abraçar, somriure o plorar amb altres dones que, com nosaltres, en el camí de defensa de drets humans van sentir dolor, tristesa, enuig, impotència i també esperança.

Vam aconseguir tocar-nos des del cor amb totes aquelles que van perdre alguna amiga o familiar en un context de violència en què les defensores som víctimes de persecució, criminalització, feminicidi o desaparició; enllaçar-nos amb les que defensen la terra, el vent i els seus esperits, les muntanyes i la seva força, l'aigua i la vida, el cor del cel i de la terra, la història que ens van heretar les ancestres.

El 2010 ens vam trobar un grapat d'activistes adolorides pels creixents casos de violència contra les defensores de drets humans a la regió. Allà, a aquest espai que ens va donar origen com a IM-Defensores, es van ajuntar la força i

l'esperança, la intel·ligència política diversa, moltes dones, líders consumades i joves rebels també.

El diagnòstic en aquesta reunió va ser clar: per als Estats i els poders fàctics som incòmodes per denunciar, per reclamar els drets, per exigir justícia, per nodrir i dirigir moviments de resistència davant de la impunitat, l'avarícia, el racisme, el neoliberalisme, el capitalisme, el sexisme i el patriarcat.

Aquests models depredadors han pretès sempre despullar-nos de les savieses dels nostres pobles ancestrals, de la cura i de la xarxa de vida; tanmateix, des molt aviat ens vam adonar de com era de substancial resignificar l'autocura, la cura col·lectiva i la sanació com a llegat i pràctiques transgressores necessàries per enfortir els nostres moviments de lluita, qüestionar les dinàmiques d'un activisme que, a conseqüència del context hostil que vivim, es torna també molt demandant i que, en el cas de les dones, continua reproduint, en moltes ocasions, els mandats de gènere "de ser per a les altres".

Nosaltres sabem que només qüestionant això a l'interior dels moviments socials que nodrim podrem enfortir el nostre benestar col·lectiu. Vam aprendre que curar-nos és un acte de justícia, de rebel·lia digna.

Hem pogut al llarg d'aquests anys posar en comú, no només les accions, sinó també les emocions i els afectes. Per això, hem impulsat diverses estratègies i activitats que es plasmen en aquest document: diagnòstics per saber com estem; gestionar fons per atendre necessitats de salut, benestar i seguretat; concretar les cases "La Serena" i "La Siguata" de descans i sanació per a defensores; realitzar tallers per posicionar el tema i oferir eines per a la cura; generar estades col·lectives i individuals de cura per mirar-nos i abraçar-nos entre nosaltres; a més de diversos diàlegs virtuals i publicacions que són el resultat de reflexions, de maneres d'anar-nos curant juntes.

A la IM-Defensores hem consolidat una proposta política amb la Protecció Integral Feminista, aquesta té un cor al centre: la cura per mai perdre de vista la importància que tenen les defensores perquè els fils de la vida i de la resistència segueixin sent possibles, perquè els moviments socials en què militem cada cop siguin més forts.

Per això treballarem per generar, resignificar i posar en pràctica la cura col·lectiva i els processos de sanació a cadascun dels països, de manera molt lliure i diferent, cadascú segons el seu segell propi.

La sanació és un procés viu, continu i col·lectiu que rescata totes les savieses ancestrals i totes les terapèutiques possibles perquè estiguem en benestar. Per això, "Entre aigües dolces i marees. 10 anys de construcció i aprenentatges sobre la cura i la sanació entre defensores i les seves col·lectivitats" relata la història de l'estratègia de cura de la IM-Defensores però, alhora, l'experiència de com a cada xarxa nacional a Hondures, El Salvador, Mèxic i Nicaragua s'ha anat construint la cura amb els recursos que té la seva manera de transversalitzar i concretar-se en cadascun d'aquests territoris.

Quan diem que "Entre aigües dolces i marees" és una parada al camí és perquè volem compartir i celebrar allò caminat, és obrir la mirada als paisatges per venir; recuperar la veu de moltes dones que han estat part nodal dels teixits de cura en aquests deu anys. Aquest exercici ens permet repensar les sendes que seguirem enmig d'aquests temps foscos, ja que les seves paraules són torxes que il·luminen el nostre caminar col·lectiu.

Aquí està el compte llarg del nostre treball, no sense cansaments, no sense contradiccions, no sense conflictes, però amb molt de respecte, admiració, compromís i afecte per totes aquelles dones que han fet possible la nostra primera dècada. Amb elles, amb les que estan i amb les que vindran desitgem seguir imaginant i construint el horitzó d'esperança. 🧠🧠

